

9. Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України : Указ Президента України від 7 грудня 2000 р. № 1313/2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1313/2000>.

10. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : програма економічних реформ на 2010–2014 роки [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf.

11. Устїнов О. Актуальні проблеми здоров'я та охорони здоров'я у III тисячолітті / О. Устїнов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.umj.com.ua/article/59340/aktualni-problemi-zdorov-ya-ta-oxoroni-zdorov-ya-u-iii-tisyacholitti>.

ЛЕВЧУК С. М.,
аспірант кафедри управління,
адміністративного права і процесу
та адміністративної діяльності
(Національний університет
державної податкової служби України)

УДК 342.97

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

У статті досліджено нормативні підстави та правовий статус органів Державної фіскальної служби України як суб'єктів надання адміністративних послуг. Розглянуто питання про інституційні зміни вказаних органів, уточнюється правовий статус центрів обслуговування платників.

Ключові слова: адміністративні послуги, органи виконавчої влади, Державна фіскальна служба України.

В статье исследуются нормативные основания и правовой статус органов Государственной фискальной службы Украины как субъектов предоставления административных услуг. Рассматривается вопрос об институциональных изменениях указанных органов, уточняется правовой статус центров обслуживания плательщиков.

Ключевые слова: административные услуги, органы исполнительной власти, Государственная фискальная служба Украины.

The article investigates the normative basis and the legal status of state fiscal service as providers of administrative services. The question of institutional changes these bodies clarifies the legal status of service centers taxpayers.

Key words: administrative services, executive bodies, State Fiscal Service of Ukraine.

Вступ. Сучасні суспільні процеси докорінно змінюють цільову програму діяльності публічно-політичних інститутів, зумовлюючи сервісну спрямованість їх функціонування. Закономірним наслідком розвитку функцій держави є переорієнтація діяльності органів дер-

жавної фіскальної служби, яка традиційно сприймається як фіскальна, примусова, а тому, враховуючи вищезазначені тенденції розвитку суспільства, своєчасним і необхідним є наукове осмислення можливості надання цими органами адміністративних послуг. Варто вказати, що вказаній проблематиці вже приділялась увага в науковій літературі. Зокрема, варто вказати на праці В.Б. Авер'янова, Д.М. Бахраха, Є.Ф. Демського, А.Т. Комзюка, І.В. Коліушка, В.П. Тимошука, Ю. Шарова, Д.С. Сухініна, В.М. Циндрі, Є.О. Легези, О.Г. Стрельченко, Г.М. Писаренко, Ю.М. Ільницької, К.В. Ніколаєнко, А.І. Мордвіна, М.М. Тернуцака, однак органи Державної фіскальної служби України (далі – ДФС України) як суб'єкти надання адміністративних послуг не були предметом окремого наукового дослідження.

Постановка завдання. У зв'язку із цим метою дослідження є встановлення нормативних підстав для надання органами державної фіскальної служби України (далі – органи ДФС України) адміністративних послуг; визначення структурних елементів системи органів ДФС України, уповноважених на надання адміністративних послуг.

Результати дослідження. Згідно з п. 3 ст. 1 Закону України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI суб'єктами надання адміністративних послуг є органи виконавчої влади, інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги [1]. Таким чином, органи ДФС України можуть бути визнані суб'єктами надання адміністративної послуги за таких умов: 1) утворення їх як органу виконавчої влади; 2) наявності законодавчо закріплених повноважень на надання певних видів послуг. Необхідність чіткого законодавчого визначення повноважень на надання адміністративних послуг зумовлена якісними характеристиками органу виконавчої влади, які, на думку І.І. Микульця, полягають у можливості органів виконавчої влади вчиняти лише ті дії, які або прямо вказані в законі, або пов'язані з необхідністю його виконання. Законом та іншими нормативно-правовими актами встановлюються обсяг компетенції, основні завдання, форми діяльності виконавчих органів влади; діяльність органів виконавчої влади на підставі й на виконання закону зумовлює її вторинний, похідний характер стосовно діяльності органу законодавчої влади – Верховної Ради України. Адже спочатку в процесі законодавчої діяльності приймається закон, який стає підставою діяльності та предметом реалізації органів виконавчої влади [2, с. 80].

Нормативні підстави надання адміністративних послуг, однак лише податковими органами України, були досліджені І.А. Мордвіним, який констатує розгалуженість і різномірневу систему таких нормативно-правових актів. Варто відзначити спробу дослідника систематизувати напрями правового регулювання надання адміністративних послуг податковими органами, яку вважаємо за можливе застосувати й до законодавчого врегулювання повноважень органів ДФС України щодо надання адміністративних послуг. Перший напрям утворюють нормативно-правові акти, які визначають загальні засади надання адміністративних послуг органами ДФС України; другий напрям утворюють нормативно-правові акти, які визначають підстави та порядок надання окремих (платних і безоплатних) адміністративних послуг [3, с. 60]. Доповнимо вказаний перелік нормативними актами, які визначають організаційні засади діяльності органів ДФС України в частині надання адміністративних послуг, у тому числі можна назвати Наказ ДФС України «Про затвердження інформаційних карток адміністративних послуг» від 13 січня 2015 р. № 7; Наказ Міндоходів України «Про затвердження Концепції та документів для забезпечення ефективної організації роботи з надання адміністративних послуг та сервісів центрами обслуговування платників» від 30 вересня 2013 р. № 519, яким затверджено Концепцію забезпечення ефективної організації роботи з надання адміністративних послуг і сервісів центрами обслуговування платників (далі – ЦОП); Технічний регламент ЦОП; Примірне положення про ЦОП; Методичні рекомендації щодо оцінювання ефективності діяльності ЦОП; Наказ ДФС України «Про затвердження Рекомендацій щодо організації роботи головних управлінь ДФС України із приймання документів та видачі ліцензій на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами» від 24 жовтня 2014 р. № 213 та інші.

Характеризуючи нормативні підстави надання адміністративних послуг органами ДФС України, варто вказати на такий негативний фактор, як чинність нормативних актів, виданих реорганізованими органами виконавчої влади, зокрема Державною податковою адміністрацією України, Державною митною службою України, Міністерством доходів і зборів України. Враховуючи постійне вдосконалення діяльності органів публічної адміністрації, стрімкі зміни в політичному курсі держави, зміни ідеології взаємодії державних органів із громадянами, вважаємо необхідним перегляд застарілих нормативних актів на предмет їх відповідності сучасним вимогам до публічного адміністрування, у тому числі закріпленим у Законі України «Про адміністративні послуги».

Характеристика органів ДФС України як суб'єктів надання адміністративних послуг не можлива без з'ясування особливостей їх правового статусу. У довідковій літературі термін «status» із латинської мови перекладається як «становище індивіда або групи осіб щодо інших індивідів або груп у соціальній системі», а отже, у правовій науці він покликаний позначати певне місце суб'єкта правовідносин серед інших [4, с. 58]. Також зустрічається трактування поняття «статус» як положення, позиції, рангу в ієрархії, структурі, системі; сукупності прав та обов'язків, які визначають стан особи, органу, установи. «Тлумачний словник української мови» характеризує поняття «статус» як зведення правил, що визначають завдання, структуру, функції й порядок діяльності якоїсь установи [5, с. 1387]. Правовий статус у свою чергу є засобом нормативного закріплення основних принципів взаємодії особи й держави [6, с. 78]. Таким чином, підтримаємо позицію, відповідно до якої адміністративно-правовий статус доцільно визначати як сукупність адміністративно-правових норм, що визначають положення суб'єкта в його відносинах із державою, органами публічної адміністрації, фізичними та юридичними особами в правовідносинах. Залежно від різновидів суб'єктів правовий статус може містити досить широкий спектр правових характеристик [7, с. 89]. Варто вказати, що колективні суб'єкти адміністративного права мають складний правовий статус, що пов'язано з особливостями їх утворення й функціонування. Зокрема, до адміністративно-правового статусу колективних суб'єктів права належить адміністративна компетенція, тобто встановлене законодавчо коло повноважень такого суб'єкта [8, с. 145].

На думку Д.М. Бахраха, адміністративно-правовий статус колективного суб'єкта складається з трьох блоків: 1) цільового, який визначає норми про цілі, завдання й функції та принципи діяльності; 2) організаційно-структурного, який складається з правових приписів, що регламентують порядок утворення, реорганізацію, ліквідацію органу, його структуру, лінійну й функціональну підпорядкованість; 3) компетенцію як сукупність владних повноважень і підвідомчості [2, с. 85]. Такий підхід підтримано й вітчизняними дослідниками адміністративно-правового статусу податкових і митних органів [10, с. 6; 7, с. 27].

Що стосується цільового блоку статусу органів ДФС України, то необхідно вказати, що складовою частиною податкової реформи, що проводиться в Україні, є реформування й модернізація ДФС України, головними завданнями якої є створення умов для забезпечення добровільного виконання платниками податків вимог податкового законодавства, повного та своєчасного надходження податків до бюджетів усіх рівнів, прозорості діяльності органів державної податкової служби та створення нової інформаційної інфраструктури Державної фіскальної служби України. Керівництвом ДФС України (а також Державної податкової служби України (до 2012 р.), Міністерством доходів і зборів України (до 2014 р.)) неодноразово наголошувалося на необхідності переорієнтації діяльності від фіскального, караючого напрямку до сервісного обслуговування платників податків. Відповідні цілі поставлено й у Стратегічному плані розвитку ДФС України на 2015–2018 рр., відповідно до п. п. 5 і 6 якого перспективними галузями розвитку ДФС України є розроблення та впровадження ефективної моделі надання послуг громадянам та бізнесу, розвиток наявних і впровадження інноваційних електронних сервісів для громадян і бізнесу [12]. Також варто наголосити, що відповідно до ч. 2 ст. 17 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» центральний орган виконавчої влади утворюється як служба, якщо більшість його функцій складають функції з надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам [13]. Таким чи-

ном, ДФС України має всі нормативні підстави для розвитку в напрямі сервісної служби. Утім надання адміністративних послуг не визначено як завдання органів ДФС України в Положенні про ДФС України, однак серед функцій контролюючих органів, визначених ст. 19-1 Податкового кодексу України, названо надання адміністративних послуг платникам податків, зборів, платежів (п. 19-1.1.3 ч. 19-1.1 ст. 19-1).

Також варто звернути увагу на наукову позицію Ю.О. Тихомирова, який, розглядаючи органи, що надають публічні послуги, виокремлює такі притаманні їм завдання: 1) забезпечення гарантій і якості отримання публічних послуг відповідно до певних стандартів і показників; 2) створення умов для отримання публічних послуг; 3) створення й підтримання в належному стані інформаційної бази про публічні послуги; 4) постійне поліпшення якості й доступності публічних послуг відповідно до суспільних процесів; 5) удосконалення та спрощення процедур надання публічних послуг; 6) зниження вартості оплатних публічних послуг; 7) мінімізація адміністративних перешкод для отримання публічних послуг; 8) запобігання випадкам порушення прав отримувачів публічних послуг; 9) забезпечення захисту отримувачів публічних послуг [14, с. 96]. Вбачається за доцільне відобразити принаймні деякі з наведених теоретичних положень серед завдань ДФС України в Положенні про неї.

Аналізуючи структурну побудову органів ДФС України, варто навести наукову позицію В.Б. Авер'янова, який дійшов висновку про доцільність розподілу виконавчо-розпорядчої діяльності державних органів на дві частини: «Перша частина, пов'язана з реалізацією владного впливу державних органів на всіх інших суб'єктів, належить до державного управління, а іншу частину, пов'язану з реалізацією суб'єктивних прав різних суб'єктів, можна визначити як публічно-сервісну діяльність» [15, с. 19]. Вказане зумовлює детальне дослідження саме тих структурних підрозділів і територіальних органів ДФС України, до функцій яких відноситься надання адміністративних послуг. Варто наголосити, що завдання з надання адміністративних послуг розділені залежно від місця територіального органу в ієрархічній побудові органів ДФС України, а також виконуваних функцій.

Так, державні податкові інспекції надають послуги через Центри обслуговування платників, метою створення яких було забезпечення комфортних умов платникам податків; розширення переліку послуг, що надаються платникам податків, з урахуванням їх потреб і побажань; спрощення процедури надання послуг і, відповідно, зменшення часу та вартості виконання платниками податків податкових зобов'язань, у перспективі – отримання послуг без відвідування податкових інспекцій; підвищення рівня добровільної сплати податків з одночасним здійсненням зворотного зв'язку щодо якості обслуговування платників податків; формування позитивної громадської думки щодо діяльності органів податкової служби [16].

Характеризуючи правову основу діяльності ЦОП, навряд чи можна погодитись із М.М. Тернушаком, який вважає, що норми ст. 12 Закону України «Про адміністративні послуги», що регламентують порядок утворення та діяльності Центрів надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП), поширюються на ЦОП [17, с. 230], оскільки ч. 1 вказаної статті прямо вказано: «Центр надання адміністративних послуг – це постійно діючий робочий орган або структурний підрозділ виконавчого органу міської, селищної ради або Київської, Севастопольської міської державної адміністрації, районної, районної в містах Києві, Севастополі державної адміністрації, у якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії із суб'єктами надання адміністративних послуг». Утім за аналогією із ЦНАП варто зауважити, що ЦОП не є суб'єктами надання адміністративних послуг, оскільки виконують своєрідну посередницьку функцію щодо акумулювання документів, необхідних для надання послуг відповідними суб'єктами, здійснюють комунікацію з їх отримувачами (споживачами), спрощують доступ до послуг завдяки роботі за принципом єдиного вікна. Наділення цих центрів повноваженнями самостійного суб'єкта надання адміністративних послуг є недоцільним і таким, що суперечить базовим цілям їх застосування [18, с. 9].

ЦОП надають адміністративні послуги безпосередньо та приймають документацію, а також видають результат адміністративних послуг, надання яких віднесено до компетенції Головних управлінь ДФС України в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі. Окремо ви-

ділено послуги, що надаються безпосередньо ДФС, кількість яких складає 38. Також надання частини адміністративних послуг віднесено до компетенції митниць органів ДФС України.

Необхідно наголосити, що Концепцією забезпечення ефективної організації роботи з надання адміністративних послуг і сервісів ЦОП [19] передбачено поетапне делегування ЦОП процедур надання адміністративних послуг із питань державної митної справи. Нині продовжує діяти Лист Міністерства доходів і зборів України «Щодо делегування ЦОПП окремих етапів з надання адміністративних послуг з питань державної митної справи» від 20 вересня 2013 р. № 18707/7/99, яким затверджено перелік адміністративних послуг із питань державної митної справи, під час надання яких ЦОП делегуються повноваження з приймання заяв про надання таких послуг. Уповноважена посадова особа ЦОП здійснює прийом документів від суб'єктів господарювання для надання адміністративних послуг за затвердженим переліком, при цьому посадова особа приймає до розгляду документи винятково за тими об'єктами, які розташовані в межах території, яку обслуговує ЦОП. За відсутності зауважень документи, подані суб'єктом господарювання для отримання адміністративної послуги, реєструються ЦОПП у встановленому порядку. Не пізніше ніж на наступний день від дати реєстрації документів вони направляються кур'єрською службою (фельд'єгерським зв'язком) до митниці, у зоні діяльності якої розташовані заявлені об'єкти. Документи, надіслані ЦОП для надання суб'єктам господарювання адміністративних послуг, реєструються в митниці в установленому порядку. Розгляд зазначених документів здійснюється посадовими особами митниці у встановлені строки. При цьому початок перебігу таких строків починається з моменту реєстрації цих документів у ЦОП [20].

Сервісна орієнтація діяльності ДФС України зумовила створення низки спеціалізованих органів у її структурі. Насамперед необхідно вказати на Міжрегіональне головне управління ДФС України – Центральний офіс з обслуговування великих платників, а також спеціалізовані ДПП з обслуговування великих платників податків, утворення яких зумовлено специфікою реалізації повноважень ДФС України у взаємовідносинах із великими платниками та необхідністю здійснення їх податкового супроводження [21]. Варто вказати, що лише окремі з адміністративних послуг надаються безпосередньо спеціалізованими ДПП з обслуговування великих платників (наприклад, видача довідки про відсутність заборгованості з платежів до бюджету, що контролюються органами державної фіскальної служби; реєстрація реєстратора розрахункових операцій; реєстрація книг обліку розрахункових операцій; реєстрація розрахункових книжок); щодо інших передбачено загальний порядок надання, що не відповідає презентованій концепції сервісного обслуговування великих платників податків.

Наступним суб'єктом надання адміністративних послуг у структурі органів ДФС України варто назвати Енергетичну митницю (далі – ЕМ), основними завданнями якої є такі: забезпечення реалізації політики у сфері державної митної справи та боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства; здійснення в межах наданих повноважень контролю за надходженням до бюджетів і державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів за результатами митного контролю й митного оформлення: нафти, природного газу, електроенергії, нафтопродуктів та аміаку, що переміщуються трубопровідним транспортом і лініями електропередачі [22]. Перелік послуг ЕМ ДФС відповідає переліку послуг неспеціалізованих митниць, однак у Концепції забезпечення ефективної організації роботи з надання адміністративних послуг і сервісів центрами обслуговування платників не передбачено поступове передання її функцій із надання адміністративних послуг ЦОП, що зумовлено необхідністю обслуговування особливої категорії платників.

Варто вказати, що в структурі органів ДФС України функціонує спеціалізований підрозділ із надання інформаційних адміністративних послуг – Інформаційно-довідковий департамент (далі – ІДД), до завдань якого віднесено такі: надання консультацій та інформаційно-довідкових послуг відповідно до Податкового кодексу України та Митного кодексу України, законодавства з питань сплати єдиного внеску; інформування суб'єктів господарювання та громадян про зміни й доповнення, внесені до нормативно-правових актів із питань оподаткування державної митної справи, сплати єдиного внеску.

Висновки. Підсумовуючи викладене, вважаємо, що адміністративно-правовий статус органів ДФС України як суб'єктів надання адміністративних послуг складається з трьох блоків:

1) цільового, який повинен визначати загальну спрямованість діяльності вказаного органу виконавчої влади на сервісне обслуговування платників податків і надання якісних адміністративних послуг;

2) структурно-організаційного, який відображає порядок утворення, ліквідації, реорганізації, підпорядкованості функціональних і територіальних підрозділів органів ДФС України, що надають адміністративні послуги, їх місце в системі органів ДФС України;

3) компетенційного, який включає в себе сукупність владних повноважень стосовно прав та обов'язків, які пов'язані з наданням адміністративних послуг, підвідомчості, правового закріплення об'єктів, предметів і справ, на які поширюються вказані повноваження.

Суб'єктами надання адміністративних послуг у системі органів ДФС України необхідно визначити ДПП, Головні управління ДФС України в АР Крим, областях, містах Киві та Севастополі, митниці, ДФС України, Міжрегіональне головне управління ДФС – Центральний офіс з обслуговування великих платників, спеціалізовані ДПП з обслуговування великих платників, Інформаційно-довідковий департамент ДФС.

Першочерговими завданнями на шляху формування ДФС України саме як сервісної служби є такі:

1) остаточна передача ЦОП функцій із прийняття документації, а також видачі результату адміністративних послуг, що надаються митницями;

2) наділення спеціалізованих підрозділів з обслуговування великих платників посередницькими функціями в частині прийняття документації та видачу результатів усього переліку адміністративних послуг органів ДФС України, у тому числі тих, що надаються безпосередньо ДФС.

Список використаних джерел:

1. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 32. – Ст. 409.

2. Микульця І.І. Місце та особливості функціонування органів юстиції регіонального рівня у системі суб'єктів адміністративного права / І.І. Микульця // Право і безпека. – 2011. – № 5(42). – С. 78–82.

3. Модвін І.А. Адміністративні послуги податкових органів України : дис. ... кан. юрид. наук : спец. 12.00.07 / І.А. Мордвін ; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х., 2013. – 183 с.

4. Словничок юридичних термінів : [навчальний посібник] / уклад. В.П. Марчук. – К. : МАУП, 2003. – 128 с.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.

6. Зайчук О. В. Теорія держави і права: академічний курс : [підручник] / О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.

7. Мельник О.М. Сутність та особливості адміністративно-правового статусу працівників митної служби / О.М. Мельник // Європейські перспективи. – 2014. – № 3. – С. 88–92.

8. Мацелик Т.О. Суб'єкти адміністративного права: поняття та система : [монографія] / Т.О. Мацелик ; Держ. податк. служба України ; Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь : Вид-во Нац. ун-ту ДПС України, 2013. – 341 с.

9. Бахрах Д.Н. Административное право : [учебник для вузов] / Д.Н. Бахрах. – М. : БЕК, 1996. – 368 с.

10. Бригінець О.О. Адміністративно-правовий статус державної податкової служби України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / О.О. Бригінець ; Національний університет державної податкової служби України. – Ірпінь, 2011. – 220 с.

11. Комзюк В.Т. Поняття та структура адміністративно-правового статусу митних органів / В.Т. Комзюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – №. 95 – С. 25–28.

12. Стратегічний план розвитку Державної фіскальної служби України на 2015–2018 роки : Наказ Державної фіскальної служби України від 12 лютого 2015 р. № 80 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sta-sumy.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/63703.html>
13. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.
14. Публичные услуги и право: [науч.-практ. пособие] / под ред. Ю.А. Тихомирова. – М. : Норма, 2007. – 416 с.
15. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К. : Факт, 2003. – 384 с.
16. Рекомендації зі створення та функціонування Центру обслуговування платників податків : Наказ ДПС України від 10 лютого 2012 р. № 109 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sta-sumy.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/page5>.
17. Тернушак М.М. Питання доцільності створення центрів обслуговування платників податків у податкових інспекціях / М.М. Тернушак // Юридична наука та правоохоронна діяльність. – 2013. – № 1(9). – С. 229–234.
18. Фуглевич К.А. Адміністративні послуги: поняття, види, процедури регулювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / К.А. Фуглевич ; Національний університет «Одеська юридична академія». – О., 2015. – 25 с.
19. Про затвердження Концепції та документів для забезпечення ефективної організації роботи з надання адміністративних послуг та сервісів центрами обслуговування платників : Наказ Міністерства доходів і зборів України від 30 вересня 2013 р. № 519 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sta-sumy.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/page6>.
20. Щодо делегування ЦОПП окремих етапів з надання адміністративних послуг з питань державної митної справи : Лист Міністерства доходів і зборів від 20 вересня 2013 р. № 18707/7/99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sta-sumy.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/listi/>.
21. Положення про Міжрегіональне головне управління ДФС – Центральний офіс з обслуговування великих платників : Наказ Державної фіскальної служби України від 1 вересня 2014 р. № 96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sta-sumy.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/page5>.
22. Положення про енергетичну митницю Державної фіскальної служби України : Наказ Державної фіскальної служби України від 1 вересня 2014 р. № 96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://officevp.sfs.gov.ua/data/material/000/125/105074/Nakaz_96D.PDF.

